

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR**

M.Ş. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2023/97960

Karar Tarihi : 16/12/2025

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Yıldız SEFERİNOĞLU

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Kenan YAŞAR

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : M.Ş.

Vekili : Av. Lezgin Ahmet BAYBAŞIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; adli kontrol tedbirine uymama üzerine verilen tutuklama kararının hukuka aykırı olması, tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararını veren mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. 2023/100463 numaralı bireysel başvuru dosyası kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/97960 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş,

2023/100463 numaralı bireysel başvuru dosyası kapatılmış ve inceleme 2023/97960 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşü başvurucuya tebliğ edilmiştir.

5. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında Gaziantep Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olduğu iddiasıyla soruşturma başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında 15/8/2016 tarihinde Diyarbakır 2. Sulh Ceza Hâkimliği; başvurucunun tutuklanması talebinin reddine, başvurucunun, soruşturma evresi bitinceye kadar yurt dışına çıkış yasağı ile pazartesi ve cuma günleri ikametine en yakın polis merkezine imza vermek şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına karar vermiştir.

8. Diyarbakır Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce 18/8/2016 tarihinde tebliğ edilen çağrı yazısında yükümlülüklere uymadığı takdirde tutuklanabileceği başvurucuya bildirilmiştir.

9. Soruşturma kapsamında başvurucu 22/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

10. Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılaması yapılan başvurucunun 9/11/2017 tarihinde tahliyesine karar verilmiştir. Mahkeme aynı tarihte başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına da karar vermiştir.

11. Diyarbakır Denetimli Serbestlik Müdürlüğünce 28/11/2017 tarihinde tebliğ edilen çağrı yazısında yükümlülüklere uymadığı takdirde tutuklanabileceği başvurucuya bildirilmiştir.

12. Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/9/2018 tarihli kararıyla başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 5 yıl 22 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin mahkûmiyet kararı kesinleşip infazı başlayıncaya kadar devamına karar verilmiştir.

13. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi 1/11/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi de kararında adli kontrol tedbirisiyle ilgili bir değerlendirmede bulunmamıştır.

14. Bu arada kolluk kuvvetlerince, FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yargılanan kişilerin illegal yollardan yurt dışına kaçabileceğine ilişkin istihbarat alınması üzerine 30/9/2023 tarihinde başvurucunun da içinde bulunduğu bir araç takip edilmiş, bahse konu araç Malkara-Keşan D-100 kara yolunda durdurulmuştur. Kimlik kontrolü sonrasında

başvurucu hakkında görülmekte olan bir dava olduğu tespit edilmiş ve başvurucu yakalanarak gözaltına alınmıştır.

15. Keşan Cumhuriyet Başsavcılığı 2/10/2023 tarihinde ilgili mahkemelere gönderdiği yazıda başvurusunun da aralarında bulunduğu kişiler hakkında yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirinin bulunduğunu, bu kişilerin yurt dışına yasa dışı yollarla kaçacağına değerlendirildiğini belirtmiş; bu kişiler hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 112. maddesi kapsamında karar alınmasını, kararın sonucu hakkında bilgi verilmesini istemiştir.

16. Bunun üzerine Gaziantep 10. Ağır Ceza Mahkemesi 2/10/2023 tarihinde duruşma açarak Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla başvurusunun sorgusunu yapmıştır. Mahkeme, sorgusunun ardından başvurusunun adli kontrol tedbirine uymaması nedeniyle tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık [M.Ş.] mahkememizin iş bu dosyasında silahlı terör örgütü üyeliği suçundan dolayı tutuklu olarak yargılanmakta iken mahkememizin 9/11/2017 tarihli celsesinde verilen ara karar ile hakkında CMK 109/3-a maddesi uyarınca yurt dışına çıkmamak şeklinde adli kontrol tedbiri ile tahliyesine karar verilmesi, yapılan yargılama sonucunda sanığın mahkumiyetine karar verilmesi, Keşan Cumhuriyet Başsavcılığının ... 2/10/2023 tarihli müzekkeresi ve sanığın yurt dışına iltica edeceğini ikrar etmiş olması, sanığın üzerine atılı suç yönünden dosyada kuvvetli suç şüphesini ortaya koyan somut olguların bulunması, yüklenen suçun CMK 100. maddesinde düzenlenen katalog suçlardan olması, sanığın kaçma girişiminde bulunduğuna dair kuvvetli şüphe oluşması karşısında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı değerlendirilmekte sanığın CMK 100. ve 112. maddeleri uyarınca ... sanığın tutuklanmasına... [karar verildi.]"

17. Mahkeme, tutuklanmasına karar verilen başvuru hakkındaki yurt dışına çıkış yasağı ve en yakın polis merkezine imza vermek şeklindeki adli kontrol tedbirlerinin kaldırılmasına da karar vermiştir.

18. Başvurucu 4/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde sınırda yakalanmadığını, Keşan kara yolunda gözaltına alındığını, evli ve üç çocuk babası olduğunu, çocuklarının küçük ve bakıma muhtaç olduğunu, kendisinin de engelli olduğunu, ailesine bakmak zorunda olduğu için iltica başvurusunda bulunduğunu belirtmesine rağmen ölçüsüz bir şekilde ve kişisel durumu dikkate alınmadan tutuklama kararı verildiğini, yargılandığı davanın temyiz aşamasında devam ettiğini, Yargıtay tarafından mahkumiyet kararının bozulmasının muhtemel olduğunu ileri sürmüştür.

19. Gaziantep 11. Ağır Ceza Mahkemesi 10/10/2023 tarihinde tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

20. Başvurucu 30/10/2023 tarihinde 2023/97960 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

21. Başvurusunun avukatı da 4/10/2023 tarihinde tutuklama kararına itiraz etmiştir.

22. Gaziantep 11. Ağır Ceza Mahkemesi 24/10/2023 tarihinde tutuklama kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

23. Başvurucu, bu karar üzerine de benzer iddialarla 20/11/2023 tarihinde 2023/100463 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

24. Yargıtay 3. Ceza Dairesi başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünün 8/1/2025 tarihinde onanmasına karar vermiştir. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra da 2025/41945 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 16/12/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu; tutuklama ve tutuklamaya itirazın reddi kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içermediğini, itiraz dilekçesinde ileri sürdüğü hukuka aykırılıkların hiçbirine cevap verilmeyişini, öne sürülen gerekçelerin tutuklamanın keyfi ve hukuk dışı olduğunu gösterdiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Başvurucu; ayrıca suçlu bulunmasına konu tüm eylemlerin suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği açık olmasına rağmen soyut olarak ve varsayımlardan hareketle tutuklandığını, kişisel durumu ve yargılandığı davada daha önce 15 ay tutuklu kalması nazara alınmaksızın ölçüsüz bir biçimde özgürlüğünden yoksun bırakıldığını, amacının yargılamadan kaçmak değil ailesinin geçimini sağlamak için iltica etmek olduğunu belirtmesine rağmen bu koşullar dikkate alınmadan hakkaniyete aykırı bir şekilde tutuklandığını ifade ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

28. Başvurucu son olarak terör örgütüne üye olma suçunu işlediğine ilişkin makul şüphe ortaya konulmadan ve üzerine atılı suçta dair ceza normlarının öngörülmez biçimde yorumlanması suretiyle keyfi şekilde tutuklandığını, kanuna aykırı olarak tutuklama ve tutukluluğa itirazın reddi kararında tutuklama nedenlerine yer verilmeyişini, dolayısıyla tutuklamanın kanuni dayanaktan yoksun olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde, başvurunun tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru dilekçesindeki ihlal iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

31. Anayasa Mahkemesi tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvurucuların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddialarına yönelik olarak öncelikle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat

davası açabileceklerini belirterek anılan iddiaları başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (*Ömer Köse* [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; *Eyyüp Güneş* [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; *Murat Ağrel ve diğerleri* [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26).

32. Somut olayda başvuruya konu tutuklama, adli kontrol tedbirine uyulmaması gerekçe gösterilerek 5271 sayılı Kanun'un 112. maddesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu tutuklama suç isnadına bağlı bir tutma değil *bir mahkeme kararının gereği olarak tutma* niteliğindedir. 5271 sayılı Kanun'un 100. ve devamı maddelerinde düzenlenen suç isnadına bağlı tutuklamadan niteliği itibarıyla farklı olsa da 5271 sayılı Kanun'da bu tutma hâli yine de "*tutuklama*" kavramıyla ifade edilmiştir. 5271 sayılı Kanun'da, "*tutuklama*" kavramının sadece suç isnadına bağlı tutuklama için kullanıldığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle bir suç soruşturması veya kovuşturması sırasındaki verilen bu tutuklama kararının 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat talebine konu edilebileceği açıktır. Somut başvuruda 8/1/2025 tarihinde kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunduğundan başvuru mezkûr iddiaları yönünden 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yolunu tükettikten sonra bireysel başvuru yapabileceği görülmektedir (benzer yöndeki karar için bkz. *Semih Aydın* [GK], B. No: 2023/104438, 23/1/2025, § 35).

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklama ve Tutukluğa İtirazın Reddi Kararını Veren Mahkemelerin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu; gözaltına alındıktan sonra bağımsız ve tarafsız bir mahkeme huzuruna çıkarılmadığını, tutukluluğunun devamına ilişkin diğer tüm kararlara da bu niteliklere sahip bir mahkeme tarafından karar vermediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

35. Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bireysel başvuruyu inceler. Başvurucuların şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğu bulunmaktadır. Maddi dayanaklar yönünden başvuru sahiplerinin yükümlülüğü şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak, bunlara ilişkin delilleri Anayasa Mahkemesine sunmak; hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamaktır (*Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi* [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19; *Cemal Günsel* [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 22).

36. Bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi kamu gücü eylem ve işlemleri ile mahkeme kararlarının Anayasa'ya uygunluğunun ve müdahale gerekçelerinin denetimini kendiliğinden yapmaz. Bu sebeple başvuru sahiplerinin başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesi, buna ilişkin olay ve olguları açıklaması ve delillerini sunması zorunludur (*Cemal Günsel*, § 24).

37. Başvurucu, tutuklanmasına ve tutukluluğuna itirazının reddine karar veren mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ihlal eden hususlara dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Sonuç olarak şikâyetlerine konu temel olay ve olgular ile bireysel başvuruya konu ettiği temel hak ve özgürlüklerin hangi nedenle ihlal edildiğini açıklamak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiş, bu bağlamda ileri sürdüğü ihlal iddialarını temellendirememiştir.

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucu ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin *Yüksel Yalçınkaya/Türkiye* ([BD], B. No: 15669/20, 26/9/2023) kararının kendisi açısından da sonuç doğurucu ve bağlayıcı nitelikte olduğunu, bu kararın derece mahkemelerince dikkate alınmadığını, kararın etkisizleştirilmeye çalışıldığını, bu suretle mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığını yitirdiğini belirterek mahkemeye erişim ve bağımsız tarafsız mahkemede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleştikten sonra da 2025/41945 sayılı bireysel başvuruyu yapmıştır. Anılan şikâyetler incelemesi devam eden 2025/41945 sayılı başvuru kapsamında da dile getirilmiştir. Dolayısıyla adil yargılanma hakkına ilişkin söz konusu iddialar 2025/41945 sayılı başvuruda inceleneceğinden bu şikâyetler yönünden somut başvuruda ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemiş olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklama ve tutukluğa itirazın reddi kararını veren mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Diğer ihlal iddiasının incelenmesine GEREK OLMADIĞINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/12/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.